

(Hekayə)

Düşüncələrinin onu keçmişə apardığı və qəlbini ötən sevginin xətlərini doldurduğu zamanlarda o, zamanın sanki uçmasını, hava qədər yüngül, bihadə keçən saatların axıb getməsinə daha kəskin hiss edirdi.

O gözleri! Onlar daha onun yoluna işıq saçmırdılar, hardasa dumanlı uzaqlarda onun üçün büsbütün sönərək eləcə qalmışdılar, unudulmuş sözlərin əks-sədasi isə dağların o üzündəki dənizin küyü qədər boğuş səslənirdi. Gizli çəşmələrin pıçılısı kimi.

Həyat bomboşdu, özü isə tənha idi, tamamilə tənha. O, öz ömrü ilə baş-baş... Bu ömrü nə iləsə doldurmaq üçün ova gedər və lomber oynayırdı. Amma hər şeyə rəğmən kədərlilik deyildi. Qəlbə bomboşdu və bu fədakar sadədil kədar nədir, bilmək istəmirdi. Onun oyun partnyorlarından hansısa biri qoyulan pulların hamısını götürmək üçün xəritəni axtardığı zaman don Rafael adətə üzrə təkrar edərdi ki, bəzi şeyləri axtarmaq yersizdir; onlar özəri gəlib səni tapır. O, providensialist (qismətə inanan – tərc. qeydi) idi, yəni, təsadüfün hər şeyə qadir olması fikrinə inanırdı. Bəlkə də, nəyəsə inanmaq naminə və ya düşüncələrini nə iləsə məşğul etmək üçün inanırdı taleyə.

- Bəs niyə evlənmirsiniz? - bir dəfə təsərrüfatçı qadın dodaqlarını büzərək soruşmuşdu.

- Niyə evlənməliyəm ki?

- Bəlkə elə olsa, belə dalğın halda dolaşmazsınız.

- Elə şeylər var ki, sinyora Roxeliya, onları axtarmaqla olmur: özləri gəlib səni tapır.

- Əlbəttə, onlar haqda düşünməkdən vaz keçdiyiniz zaman.

- Bəli, oyunda olduğu kimi! Amma bilirsinizmi, məni bu barədə düşünməyə sövq edən səbəb var...

- O nə səbəbdir elə?

- Hüzur içində ölmək istəyirəm, ab intestato*.

- Səbəbə bax! - həyəcanlanmış təsərrüfatçı qadın qışqırdı.

- Mənim üçün o, ən dəyərlilik səbəbidir, - deyərək cavab verdi və o an dumanlı bir şəkildə dərk etdi ki, əslində vacib olan səbəblər deyil, onlara verilən dəyərdir.

Evinin önündə bir bağlama gördü. O, daha yaxşı baxmaq üçün əyildi. Lakin içəridə - bağlamanın içində nə isə tərpendi. Xatirə kimi. Bəli, bağlama tərpenirdi. O, bağlamayı qaldırdı: istidir. Çevirdi: yenəcə doğulmuş körpə. O, eləcə baxdı, baxdı və öz qəlbində nəinki o çəşmələrin yalnız pıçılısını, hətta onlardan yayılan tərəvəti də hiss etdi. "Tələ mənə əntiqə ov göndərib," - deyərək düşündü.

Don Rafael kəmərinə silahı, əlində bağlama ilə qayıtdı. O, bağlamadakı oyanmasın deyərək pilləkanları barmaqları üzərində qalxdı və bir neçə dəfə qapını sakitcə tiqqıldatdı.

- Bir baxın, nə gətirmişəm, - təsərrüfatçı qadına dedi.

- Bu nədir belə?

- Deyəsən, uşaqdır.

- Necə yəni deyəsən?..

- Onu orada atıb gediblər.

- İndi biz onu neynəyəcəyik?

- Necə yəni... neynəyəcəyik? Sadəcə: tərbiyə edəcəyik!

- Kim tərbiyə edəcək?

- İkimiz.

- Mən? Yox, mən yox!

- Süd anası tapacaq.

- Başınıza hava gəlib, sinyorito?

Hər şeydən əvvəl, hakimə bu barədə məlumat vermək lazımdır, bunu isə yetimxanaya!

- Zavallı! Yox, yetimxanaya olmaz.

- Əlbəttə, burada ev sahibi sizsiniz.

İlk günlər körpəyə yazıçı gəldiyi üçün, onu qonşu qadın əmizdirirdi, lakin tezliklə don Rafaelin həkimi gözəl bir süd anası tapdı - bu, tənha bir qadındı yenəcə uşaq dünyaya gətirmişdi, lakin uşağı ölü doğulmuşdu.

- Süd anası kimi o, əladır, - həkim don Rafaelə dedi, - lakin insan kimi... bilirsənmi, hər kəs yanlısı edə bilər.

- Məndən savay! - özünəməxsus bir sadəliliklə don Rafael cavab verdi.

- Yaxşı olardı ki, - təsərrüfatçı qadın dilləndi, - o, körpəni aparıb öz evində tərbiyə eləyeydi.

- Yox, - don Rafael razılaşmadı, - bu təhlükəli ola bilər; mən onun anasına etibar etmərəm. Yox, burada, yalnız burada, mənim gözlerimin önündə. Süd anasını məyus etmək də lazım deyil, sinyora Roxeliya, axı körpənin sağlamlığı bundan asılıdır. Mən istəmirəm ki, Emiliyanın məyusluğu üzündən bizim mələyimizin qarını ağrınsın.

Süd anasının - Emiliyanın iyirmi yaşları vardı; ucaboy, mütənasib bədənli idi, bir az da qaraçıları xatırladırdı, ətrafında xoruzların vurmuduğu toyuk kimi yeriyirdi. Gözləri daima gülümseyirdi. O gözlerin inanılmaz siyahılığı üzünü haşiyələyən, hər iki yandan ağır qarğa qanadları kimi gicgahlarına tökülən göyümtül-qara saçlarının rəngini bir az da qabardırdı. Həmişə yanaşıq olan parlaq dodaqları nəmli.

- Bəs onu xaç suyuna nə cür salmaq fikrindəsiniz, sinyorito?

- Oğlum olaraq.

- Sizin ağılınızı qaçıb, nədir?

- Ola bilər.

- Bəs sabah boynuna taxılan bu medalyona və yaxud bir başqa əlamətinə görə əsl valideynləri onu axtarıb tapsalar?..

- Onun əsl valideynləri - mənəm.

yox, onu aldadan o gənc adamdan iyrenib artıq; axı o, avaranın, vecsiz biridir, bir nömrəli heyvandır.

- Çox da inanmayın... Çox da inanmayın...

- Mən onun Amerikaya gedəcək haqqını ödəməyə hazırlaşırım. Qadının isə, halına acımaq lazımdır, o - bədbəxtidir...

- İlk rastlantıya qədər...

- Axı dedim ki, mən buna yol verən deyiləm!

- Hə, amma əgər o özü istəyərsə...

- A-a, o halda hə. Bilirsinizmi, əgər həqiqəti söyləmək lazımdırsa, doğru olan budur ki...

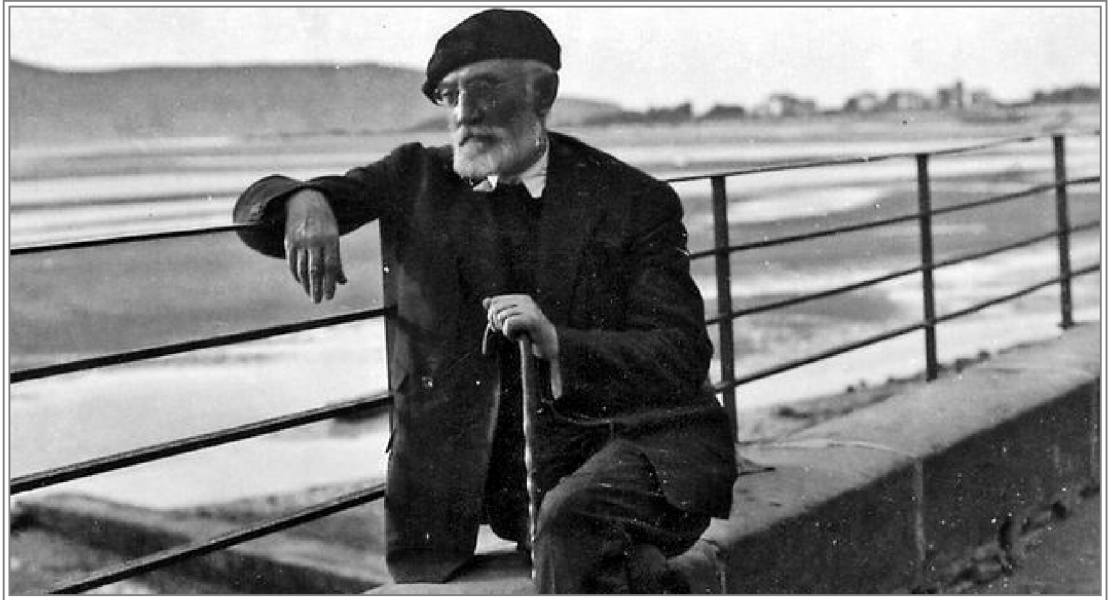
- Bəli, ehtiyatlı edə bilərəm.

- Lakin hər şeydən əvvəl mən oğlumun qeydine qalacağam!

Emiliya heç də səfeh qadınlardan deyildi və sanki mürgülü vəziyyətdə yaşayan bu qoca subayın heyətəməz sadəliliyi onu heyran edirdi. O, körpəyə dərhal bağlanmışdı, elə bil doğma anası idi. Ögey ata və körpəni öz südü ilə bəsləyən bu qadın beşiyin başında saatlarla dayanıb mişil-mişil uyuyan körpəni seyr etməkdən, onun yuxuda gülümsəməsindən və dodaqlarını marçıldatmağından həzz alırdılar.

- Budur insan! - don Rafael deyirdi.

Sadəqəlbli don Rafael, ovçu və oyunçu

Anası da, atası da. Mən xəritələri axtarmadığım kimi, uşaqları da axtarmıram; ancaq onlar özləri gələrsə... o zaman mən qəbul etməyə hazırım. Və əminəm ki, bu halda duyduğum valideynlik hissi - hisslərin ən təmizi, ən səmimişidir: o duyğu instinktdə deyil, nəcib iradəyə tabedir. Onun dünyaya gəlişi mənim günahım deyil, amma böyütmək mənim işim olacaq. Heç olmasa, nəyəsə inanmaq naminə tələyə inanmaq lazımdır; bu, təsəlli edir və bundan əlavə, mən indi artıq hüzur içində ölə bilərəm, necə deyərək, ab intestato: oğlan qanunla mənim varisim olacaq.

Sinyora Roxeliya dodaqlarını gəmirirdi. Don Rafael bu körpəni xaç suyuna saldıraraq oğulluğa götürdüüyü zaman bu, ətrafda yaşayan hər kəsin gülüşünə səbəb oldu. Lakin heç kim don Rafaeldən hər hansı bir pis əməldə şübhələnmədi: onun büllür kimi tərtemiz olan qəlbinə kifayət qədər bəlad idilər. Təsərrüfatçı qadın da öz iradəsinə xilaf çıxaraq mövcud vəziyyətlə barışmaq və süd anası ilə yaxşı keçinmək məcburiyyətində qaldı.

İndi don Rafael təkcə ov və yə lomber oyununu haqqında düşünmürdü. İndi onun günləri bihadə keçmirdi, evdə yeni - parlaq və sadə həyatın qığılcımları sezilməyə başlamışdı. İndi o, tez-tez yuxusuz və hüzursuz gecələr keçirməli olurdu: körpənin səsinə eşidən kimi yanına gedir, oğlanı qucağına alıb sakitləşdirirdi.

- O, günəşin özü qədər gözəldir, sinyora Roxeliya. Və deyəsən, süd anası sandan da bəxtimiz gətirir...

- Köhnə həyat tərzinə geri qayıtmama...

- Bunun öhdəsindən gələm. Bu, xəyanət, etimadını itirmək olardı: o, körpənin yanında olmalıdır. Yox, yox,

...məbhəm çəşmələrinin pıçılısına qarışırdı.

Layla, balam, lay-lay-lay...

"O, necə də gözəl ana olub!" - Rafael düşünürdü.

Günlərin bir günü onu süd anası olmağa vadar edən o bədbəxt hadisə haqqında danışarkən don Rafael soruşdu:

- Qualq as, qız, bu necə baş verə bilərdi axı?

- Siz ki, bilirsiniz, don Rafael! - Onun yanaqları hiss olunmayacaq dərəcədə qızardı.

- Doğrudur, bilərəm!

Bir gün körpə ağır xəstələnməmişdi; təlaşla dolu gecələr və gündüzlər başlandı. Don Rafael Emiliyaya əmr etdi ki, uşaqla bərabər onun otağında gecələsin.

- Sinyorito, axı mən necə burada gecələyə bilərəm?.. - Emiliya dedi.

- Ah, çox sadə, - o, özünə xas olan sadəliliklə cavab verdi, - necə yatırılar, elə.

Sadəqəlbliyin rəmzi olan bu insan üçün hər şey çox sadə idi. Nəhayət, həkim təhlükənin sovuşduğunu elan etdi.

- Bilirsənmi nə var? - o, Emiliyanı ağışundan buraxmayaraq sağaldıqdan sonra bəxtiyarlıqla gülümsəyən

körpəyə nəzər saldı.

- Yox, amma hər halda deyəcəksiniz, - Emiliya cavab verdi və qəlbini çilgünlüqlə atmağa başladı.

- Bir fikirləş, qız: hər ikimiz azadıq, bizi heç nədə təqsirləndirə bilməzlər - axı sənin hələ də o səfeh barəsində düşündüyünə inanmıram, biz hətta onun Tukumana çatıb-çatmadığını da bilmirik - bir halda ki, hərəməz bir şəkildə bu körpənin anası və atası olmuşuq, gəl evlənək və iş bitsin!

- Amma don Rafael... - o, qıpqırmızı oldu.

- Qulaq as, qız, axı o zaman bizim yenə də körpəmiz ola bilər...

Səbəb o qədər də əsaslı deyildi, amma Emiliyanı qane etdi. Onsuz da bir damın altında yaşadılardan və işi uzatmağın da bir mənası olmadığı üçün - günlər elə sürətlə keçib gedirdi ki, çox şey baş verə bilərdi! - elə bu gecə öz talelərini birkəşirdilər və bizim müqəddəs anamız olan kilsənin və qayğıkeş dövlətimizin də buyurduğu kimi, çox keçməmiş evləndilər.

Onlar sadə həyat sürürdülər və özlərinə görə xoşbəxt idilər - bu isə heç də az şey demək deyil! Tanrının xeyir-duası ilə onların on övladı vardı və birdən-birə ovçudan və oyunçudan ailə başçısına çevrilən sadəqəlbli don Rafael indi artıq hüzur içində ölə bilərdi - ab intestato; artıq onun varisləri vardı.

Və o, hər zaman inandığı və öz həyat tələssininin özəyi hesab etdiyi bir cümünü daim təkrar edirdi: "Dünyada hər şey təsadüfün işidir. Gərək tələyini ona etibar etməyi biləsən!"

Əgər sən az uyusan...

Və bu nəğmə qəlbini keçmişin xəlif dumanına qərğ olaraq,

Buka yenidən gələr...

hələ də uyumaqda olan

Yaxşı oğlan ol, uyu...

Migel de Unamuno

Tərcümə etdi:

Dinar Həmidova